

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION: DECEMBER – 2023
FIRST SEMESTER

Subject: Demography (IC22-103)

Date: 29/12/2023

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

Instructions: 1) All questions are compulsory.

- Q. 1) Answer in details following questions. (Any One) (20)**
1. Discuss the causes of population growth in India. Describe the measures to control it.
 2. Write the meaning of sex ratio. Describe the factors that influence the sex structure in India.
- Q. 2) Answer of the following questions. (Any Three) (30)**
1. Discuss the sources of population data in India.
 2. Describe critically the theory of population given by Malthus.
 3. Discuss the merits and demerits of family planning programme in India.
 4. Discuss the significance of national family health survey in India.
 5. Explain the changing scope of demography in India.
 6. Discuss the consequences of low sex ratio in India.
- Q. 3) Write Short notes. (Any Two) (10)**
- a) Describe the factors responsible for infant mortality in India.
 - b) Explain the significance of demographic studies in India.
 - c) Write the features of Census of India.
 - d) Discuss the causes for declining mortality rate in India.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (२०)**
१. भारतातील लोकसंख्या वाढीच्या कारणांची चर्चा करा. त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या उपायांचे वर्णन करा.
 २. लिंग गुणोत्तराचा अर्थ लिहा. भारतातील लैंगिक संरचनेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
- प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (३०)**
१. भारतातील लोकसंख्येच्या माहितीच्या स्रोतांची चर्चा करा.
 २. माल्थसने दिलेल्या लोकसंख्येच्या सिद्धांताचे टीकात्मकरित्या वर्णन करा.
 ३. भारतातील कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे फायदे आणि तोटे यांची चर्चा करा.
 ४. भारतातील राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षणाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
 ५. भारतातील लोकसंख्याशास्त्राची बदलती व्याप्ती स्पष्ट करा.
 ६. भारतातील कमी लिंग गुणोत्तराच्या परिणामांची चर्चा करा.
- प्र. ३) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)**
- अ) भारतातील बालमृत्यूसाठी जबाबदार असलेल्या घटकांचे वर्णन करा.
 - ब) भारतातील लोकसंख्याशास्त्रीय अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - क) भारताच्या जनगणनेची वैशिष्ट्ये लिहा.
 - ड) भारतातील घटत्या मृत्युदराच्या कारणांची चर्चा करा.